

165=
ՅԵ. ՍՏԱՍՈՎԱ

**ՄՈՊՐԱԿԱՆ ԴՐՈՇՆԵՐՆ
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՈՒՄ**

ՊԵՏԶՐԱՏ

1931

ՅԵՐԵՎԱՆ

14 SEP 2017

ՅԵ. ՍՏԱՍՈՎԱ

363/~

**ՄՈՊՐԱԿԱՆ ԴՐՈՇՆԵՐՆ
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՈՒՄ**

ԶԵԿՈՒՑՈՒՄ

ՄՈՊՐԻ ՀԱՄԱՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ III ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐՈՒՄ

ՊԵՏԼՐԱՏ — 1931 — ՅԵՐԵՎԱՆ

ՄՈՊՐ-Ը ՅԵՎ ՀԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԲԱՆՎՈՐԱԿԱՆ ՇԱՐԺՄԱՆ ՄՅՈՒՍ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Ընկերներ, մոտ 3 տարի սրանից առաջ յես մեր 2-րդ համագումարում զարձյալ առիթ ունեցա ղեկու-
յելու Գործկոմի աշխատանքների մասին: Ուրեմն, իմ
ասելիքն այսօր այն պիտի լինի, թե ի՞նչ է արել Գործ-
կոմն այս 3 տարվա ընթացքում: Մենք այստեղ մեր
ակտիվում վարդ և նույնիսկ բավական բան պետք է
գրենք:

Նրանք, ովքեր II համագումարում յեղել են, գուցե
հիշեն, վոր մենք մատնանշում էինք առաջիկա յելու-
թի մասին՝ Պրոֆիտներն IV կոնգրեսում, վոր մոտա-
վորապես զուգադիպեց մեր II համագումարին: Այդ
կոնգրեսում գործկոմի անունից վողջույնի ճառով հան-
դես յեկավ նրա քարտուղարներից մեկը: Այնուհետև
մեր առաջարկությամբ ընդունվեց մի բանաձև, վորն
Արհմիությունների Կարմիր Խնտերնացիոնալին միացույ
րոյր արհմիություններին պարտավորեցնում էր ամեն
կերպ ոժանդակել մեր կազմակերպություններին՝ թե՛
անհատական և թե՛ կոլեկտիվ անդամակցությամբ:

Նույն 1928 թվին, ինչպես պիտեք, տեղի ունեցավ
Կոմիտեերն VI կոնգրեսը: Մենք մեր կոմֆրակցիային
առաջարկեցինք այստեղ հանձնաժողով ընտրել տալ:

ՊԵՏՐՈՍԻ ՏՊԱՐԱՆ
ՀՐԱՏԱՐԱԿ. 1602
ԳՐԱՌԵՊ. 6367 (Բ.)
ՊԱՏՎԵՐ 2128
ՏԻՐԱԺ 4.000

1-28299

Այս հանձնաժողովը գումարվեց մոտ 70 հոգու կազմով և մշակեց այն բոլոր հարցերը, վորոնք հետաքրքրում են արտասահմանյան սեկցիաների կողմից յեկած ընկեր-ներին։ Այնուհետև հանձնաժողովի առաջարկութունը մտցվում է կոմիտեերի նախագահութուն, վորը հա-տուկ բանաձեւով մեր կազմակերպությանը պարտավո-րեցնում է զաղութային ու կիսազաղութային յերկրնե-քում աշխատանքն ուժեղացնել, խիստ ուշադրութուն դարձնել Հյուսիսային Ամերիկայի նեղր բանվորներին հալածելու վրա, Գոմինդանի կողմից չինական բանվոր-ներին հալածելու, Լինչի դատաստանին յենթարկելու վրա։ Նախ՝ ցուցումներ են տրվում բոլոր կոմկուսակ-ցություններին, վոր նրանք պարտավոր են ամեն կերպ պաշտպանել մարդկան կազմակերպությունները և չպետք է մոտանան, վոր այս կազմակերպություններն ինքնուրույն կազմակերպություններ են և վրէժ թե կամ կուսակցության բաժանմունքներ։ Վերջապես՝ ցու-ցումներ են տրվում այն մասին, վոր մենք պետք է, մի կողմից՝ սահմանադատենք մեր գործունեյությունը յանվոր դասակարգի ու հեղափոխական շարժման մյուս մասնաշաղկան կազմակերպություններից և մյուս կող-մից՝ նրանց հետ համերաշխ կերպով աշխատենք, վոր-պեսզի մի կազմակերպությունը չխանգարի մյուսի ա-ռորյա աշխատանքը։

Այնուհետև՝ հենց նույն 1928 թ. ոգոստոս-սեպ-տեմբերին տեղի ունեցավ Յերիտասարդական Կոմու-նիստական ինտերնացիոնալի V կոնգրեսը։ ՄՈՊՐ-ի Գործկոմն ինձ հանձնարարեց զեկուցում տալ ու, հե-տո, իմ այս զեկուցման հիման վրա, մշակվեց մի բա-

նաձև, վոր ուղղված էր յերիտասարդական կոմունիս-տական բոլոր միություններին և պարտավորություն էր դնում միության ամեն մի անդամի վրա՝ լինել ՄՈՊՐ-ի անդամ և ամեն կերպ պաշտպանել մարդկան շարժումը։

Հետո՝ 1930 թ. ոգոստոս ամսին, Գործկոմի հանձնա-րարությամբ, ինձ վիճակվեց բավական մեծ զեկուցու-մով հանդես գալ Պրոֆիտներնի V կոնգրեսում։ Իմ զե-կուցման հիման վրա կոնգրեսում մի խորհրդակցու-թյուն գումարվեց, վոր, ըստ էյության, հանձնաժողովի վերածվեց։ Այս հանձնաժողովը կոնգրեսի բոլոր հանձ-նաժողովներից ամենամեծն էր։ Մենք այնտեղ մի բա-նաձեւ մշակեցինք, վոր, անկասկած, զարկ տվեց կուր-միք արհմիությունների կողմից ՄՈՊՐ-ի տարրիկում կատարվող աշխատանքներին։ Ինչպես տեսնում եք, քիչ նվաճում չունենք, բայց ինչ խոսք, վոր այս նվա-ճումները պարտավորեցնում են ՄՈՊՐ-ի Գործկոմին ու ստիպում նրան՝ յայն կերպով ծավալել իր աշխա-տանքները։

II ՄՈՊՐ-ի ՄԱՍԵԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՈՒ-ԹՅՈՒՆ ՄԻՋԱՋԳԱՅԻՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐՆԵՐԻՆ

Մեր առաջադրած առորյա խնդիրներին զուգընթաց, մենք զեռ մի շարք միջազգային համադոմարների ու կոնֆերենցիաների ել պետք է մասնակցեյինք։ Մենք մասնակցել ենք հակաֆաշիստական կոնգրեսին, վորը գումարվեց 1929 թվի մարտին, վորին մեր սեկցիաները պատրաստվում էյին գեռ բացվելուց առաջ, իսկ հետո ակտիվ մասնակցություն ունեցան։

Հետո՝ դուք գուցե հիշում եք, վոր Հոկտեմբերյան Հեղափոխութեան տասնամյակին, մեզ մօտ, Մոսկովայում գումարվեց այն իրավաբանների խորհրդակցութեանը վորոնք այն ժամանակ խորհրդ. Միութեանը մեծարելու համար յեկած պատգամավորութեանների թվումն էին: Այդ խորհրդակցութեան կատարած աշխատանքի հիման վրա հրահանգներ տրվեցին, վոր միջազգային իրավաբանական կոնֆերենցիա գումարվի, վորը հրավիրվեց 1929 թ. դեկտեմբերին, և վորին մենք դարձյալ մասնակցեցինք: Այս կոնֆերենցիայում մի շարք բանաձեւեր մշակվեցին, վորոնք վերաբերում են բացառիկ որենսդրութեաններին, հեղափոխական որենսդրութեաններին, ինչպես, որինակ, այն որենսդրութեաններին, վորոնք ժամանակին կիրառված են յեղել Ֆրանսիական Մեծ Հեղափոխութեան կողմից, կամ Մեծ Բրիտանիայի 1832 թ. հեղափոխ. շարժման ժամանակ, կամ վերաբերում են Հոկտեմբերյան հեղաշրջումից հետո ստեղծված մեր հեղափոխական որենսդրութեան, և վորոնք վերոհիշյալ բացառիկ որենսդրութեանների հետ վոչ մի առնչութեան չունեն: Յեւ ձախ իրավաբանները միանգամայն ու լիովին հավանութեան տվին այն դրոժին, վոր խորհրդային կառավարութեան ընդունել է բոլոր նրանց նկատմամբ, ովքեր վորեւէ վնաս են հասցնում խորհրդային հանրապետութեաններին:

1930 թ. մեզ վիճակվեց ակտիվ մասնակցութեան ունենալ, նախ՝ Յեւրոպական Գյուղացիական կոնգրեսին, վոր մեզ ողնեց զարկ տալու աշխատավոր գյուղացիութեան մեջ կատարվող ՄՈՊՐ-ի կազմակերպութեանն ի աշխատանքներին: Յերկրորդ՝ նույն 1930 թ. համա-

րուդում գումարվեց աշխատավոր նեղրերի համաշխարհային կոնգրեսը, վորտեղ մենք նույնպես հանդես յեկանք ու կապ հաստատեցինք թե Հյուսիսային Ամերիկայի և թե Աֆրիկայի նեղրերի կազմակերպութեանների հետ: Վերջապես՝ մենք մասնակցեցինք արհմիութեանների խաղաղովկիանոսյան կոնֆերենցիային: Ահա վասիկ այն ինտերնացիոնալ աշխատանքները, վորոնք մեր առորյա աշխատանքից դուրս են, վորոնք մենք կատարել ենք այդ ժամանակամիջոցում:

ՍԵԿՑԻԱՆԵՐԻ ՅԵՎ ՅԵՂԲԱՅՐԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՇԽԱՏԱՆԲԻ ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Մեր առորյա աշխատանքը կատարելով՝ մենք մասնակցեցինք մեր մի շարք սեկցիաների համագումարներին, ինչպես, որինակ՝ Գերմանիա, Ֆրանսիա, Ավստրիա, Շվեյցարիա, Չինաստան և Ֆինլանդիա, ուր մենք ուղարկել ենք մեր ներկայացուցիչներին՝ ՄՈՊՐ-ի աշխատանքների մեջ քաղաքական և կազմակերպական ճիշտ գիծ մտցնելու համար:

Այնուհետև՝ մեր կազմակերպութեան հետ կենդանի կապ պահպանելու համար մենք հրահանգիչներ ենք ուղարկել: Ճիշտ է՝ հրահանգիչների թիվը քիչ էր, բայց այս հանգամանքը մասամբ բացատրվում է նրանով, վոր այդ աշխատանքը կատարելու համար մենք կադրեր չունեինք: Մենք բավարար թիվով ինտերնացիոնալ վոգոմ դաստիարակված ընկերներ չունենք, վորոնք կարողանային ինքնուրույն կերպով կատարել այդ աշխատանքը: Այս պատճառով Գործկոմն ընդունեց հետևյալ վորոշումը, վոր կիրառվում է կյանքում. Գործկոմն

իր քարտուղարութեան ապարատում աշխատելու համար կանչում եւ այս կամ այն սեկցիայի տաճարներին կայացուցիչներին, վորոնք կես կամ մի տարի վորոշ զպրոց են անցնում, իսկ հետո կամ վերադառնում են իրենց յերկիրը, կամ ուղարկվում են համապատասխան հետազոտում կատարելու: 1930 թվին մեղնում, Դործկոմում, մասամբ տեղերից կանչելու միջոցով, մասամբ էլ այն դրավոր մատերիայի հիման վրա, վոր մենք ունենք. հետազոտվեցին 22 սեկցիա, վորոնց թվում նաեւ աշխարհի սեկցիաներ, ինչպես, որինակ՝ Կանադան, Հնդկաստանը, Շվեյցարիան, Հեռավոր Արեւելքը, Բելգիան Կորեյան, Հունաստանը, Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգները եւ այլն:

IV. ՀԱՐՃՈՒՆ ՏԵՌՈՐԻ ՆՇԱՆՆԵՐԸ

Սակայն մենք չենք կարողանում հասնել այն տեղերի յեանից, վորոնք առաջադրում են մեզ: Վորպէսզէ զուր մի փոքրիկ զաղափար կազմեք, թե ղեմոյների տեսակետից մեզ ինչպիսի պահանջներ են առաջադրվում, յես մեջ կրեքեմ այն թվերը, վոր յես իր ժամանակին հրապարակել եմ 1928 թ. II կոնգրեսում: Այս թվերը յես կհամեմատեմ այն տվյալների հետ, վոր մենք ունենք առ 1-ն հունվարի 1930 թ. եւ միմիայն 1930 թվի վերաբերմամբ: Մինչդեռ առ 1-ն հունվարի 1928 թ. մենք ունեցել ենք 66.591 սպանված, հնգամյակի ընթացքում—1925 թ. մինչեւ 1929 թ. ներառյալ—տեճնում ենք 619.979 սպանված, իսկ միմիայն 1930 թ. ընթացքում՝ 139.005 սպանված: Ուշադրութեամբ դարձրեք ուրոգրեթի վրա: Մյուս կողմից՝ մինչ-

դեռ 1928 թ. 12.504 մահվան դատավճիռ եւ յեղել, հնգամյակի ընթացքում,—1925 թ. մինչեւ 1929 թ. ներառյալ—յեղել եւ 50.411 մահվան դատավճիռ, միայն 1930 թվին՝ 30.526: Յմահ դատապարտվածներ 1928 թվին մենք տեսնում ենք 278 հոգի, հնգամյակի ընթացքում—1925 թ. մինչեւ 1929 թ. ներառյալ՝ 354 հոգի, իսկ միայն 1930 թվին՝ 367 հոգի: Նույն ժամկետներին դատավարութեան թիվը յեղել եւ 10.472, 14.846 եւ միայն 1930 թվին՝ 1941: Տարիներ թիվը, վորոնց դատապարտված են յեղել 1928 թվին, հաջորդաբար եւ 64.552, առ 1-ն հունվարի 1930 թ.՝ 105.472 եւ 1930 թվին՝ 26.388:

Այս թվերը ցույց են տալիս, թե ինչ հակայական լարվածութեամբ, ինչ տեճերով մենք պետք եւ աշխատենք: Միաժամանակ ուշադրութեամբ պետք եւ դարձնենք նաեւ այն բանի վրա, վոր ձեզ հաղորդած թվերն ամենեվին եւ լրիվ չեն, վորովհետեւ մինչեւ այսօր մենք մի շարք յերկրների հետ կապ չունենք: Մյուս կողմից՝ մեր ունեցած տվյալները հակայական մեծամասնութեամբ բուրժուական մամուլից եւ ստացվում, վորովհետեւ արտասահմանյան սեկցիաները մի հիվանդութեամբ ունեն—կարծես՝ փիճակազրութեամբ, հաշվառումը նրանց դարձը չի:

V. ԲԱՆՏԱՏԻՆ ՌԵԺԻՄՆ ՈՒ ՄՆԵԴԱԴՈՒՄՆԵՐԸ

Վերջապէս, պէտք եւ հաշիվ տանել նաեւ այն, վոր վորոշ յերկրներում բանտարկութեան մասին հաճախ չի կարելի իմանալ: Մարդիկ բանտարկվում են ու հետո անհետանում: Հայտնի չի, թե նրանք վորտեղ են—

բանտում են, թե՞ արդեն վերջ են տվել նրանց կյանքին: Որինակ՝ այնպիսի յերկրներում, ինչպես Կենտրոնական և Հարավային Ամերիկան՝ ե, բանտարկյալների հետ շատ պարզ ձևով են հաշիվ՝ տեսնում—նրանց նետում են ծովը՝ չնաձկներին բաժին: Պետք է շարժել նաև այն հարցը, վոր բուրժուական չի բավականանում նրանով, վոր փաստորեն բնաջնջում է հեղափոխականներին, —նա դեռ մեծ չափերով ամեն տեսակի տանջանքներ ու խոշտանգումներ է գործ դնում, վորոնց մասին յես մանրամասն չեմ խոսի: Մոգրականներն իրենք են հետեւում այս փաստերին, և դուք միշտ ել կարող եք այս մասին կարդալ թե՛ ընդհանուր մամուլում և թե մեր մոսկրական մամուլում: Բայց յես կմատնանչեմ այն պատճառները, թե ինչու՞ յի բուրժուազիան դրանով զբաղվում: Նա հույս ունի վորևէ ցուցմունք կորդել, վորպեսզի հեղափոխական շարժման արմատները դանի: Պարզ բան է, վոր արմատները նրանք չեն դանում:

Իսկ յեթե մենք տեսնենք, թե հեղափոխականները ինչպես են բողոքում բանտում, վորտեղ նրանք ամեն տեսակ խոշտանգումների յեն յենթարկվում, ապա ամենից շատ կհանդիպենք սննդադուլի ձևով արտահայտվող բողոքի: Առ 1-ն հունվարի 1928 թ. յեղել է 261 բողոք, հնդամյակի ընթացքում, —1925 թ. մինչև 1929 թ. ներառյալ յեղել է 462—միայն 1930 թվին՝ 111: Քաղցած մնալու օրերի թիվը 1928 թվին հասնում էր 107.007-ի, իսկ հնդամյակի ընթացքում— 1925 թ. մինչև 1929 թիվը՝ 159.549-ի, անցյալ տարի՝ 35.507-ի: Այսպիսով՝ մենք տեսնում ենք, վոր առա-

ջին տարիներում սննդադուլներն ավելի յերկար են յեղել—8½ օր, հնդամյակի ընթացքում, միջին թվով՝ 6½ օր, իսկ 1930 թվին՝ 4 օր: Մենք դանում ենք, վոր այնպիսի սննդադուլներ, վորոնք տեղի յեն ունենում մի շարք յերկրներում, մասնավորապես Ռուսիայում և վերջին տարիներն էլ Բուլղարիայում, պետք է անել:

Հին ժամանակ մենք այս միջոցը փորձել ենք, դեռ տենք, վոր այս վերջին միջոցն է, վորին կարող է դեռել հեղափոխականը և վոր, ըստ էյուլթյան, հավասար է դանդաղ ինքնապանության: Ինձ վիճակվել է բանտում այս առթիվ յերկու անգամ գործ ունենալ: Մի անգամ այստեղ, 1904 թ., Մոսկվայի Տագանյան բանտում է պատահել, յերբ մենք համոզված էյինք, վոր բանտի սննդադուլը դրսից կաշառպանվի, և մի շարք հասարակական կամեակերպություններ կսկսեն բողոքել: Յեվ ահա մեր սննդադուլի միացումը դրսի բողոքի հետ, վորոչ արդյունք պետք է տար: Հենց այդպես էլ յեղավ: Ընկերների մի մասը 11 օր քաղցի մատնվեց, մեծ մասը՝ 6 օր, և այդ ժամանակամիջոցում բոլոր պահանջները բավարարվեցին: Յես այս օրինակը բերի, վորպեսզի ցույց առնեմ, վոր սննդադուլն այն ժամանակ և միայն հաջող անցնում, յերբ արտաքին գործողության հետ է կապված:

Յերկրորդ դեպքը տեղի յե ունեցել 1906 թ.— Պետերբուրգում: Փոխադրական բանտի պահակը մեր ընկերուհուն սպանել էր և նախնական կալանատան ընկերներն ուղում էյին սննդադուլ հայտարարել: Սակայն տվելի փորձված ընկերները գտնում էյին, վոր չարժի սննդադուլ սկսելը, քանի վոր մոմենտն տնհարմար է և

դրսից պաշտպանութիւն չի լինի: Մենք գտանք, վոր ավելի լավ է հանձնումի (передача) որն ոգտադործել, վորովհետեւ այդ որը կարելի յե վերածել սգի որի, հրաժարվելով՝ դրոսանքից, լույսից, հանձնումիներից ու տեսակցութիւնից, քանի վոր, այսպիսով, տեսակցութեան յեկողների ու բան բերողների միջոցով արտաքին աշխարհի ուշադրութիւնը կհրավիրենք սպանութեան փաստի վրա: Այս միջոցն ավելի հեշտ հասավ իր նպատակին, քան սննդադուլը և ավելի իրական յեղավ: Այս փաստը մեզ բերի, վորպէսզի ցույց տամ, վոր բանտումըն եւ բողոքի դանազան միջոցներ կան, վորոնց ավելի շուտ կարելի յե զիմել, քան ամենամոյրասեղ միջոցին—սննդադուլին:

Գործկումը սննդադուլի հարցով զրազվել է: Մեր զիբեկտիվ նամակներում մատնանշել ենք, վոր յեթե ընկերները վստում են, վոր սննդադուլ անելու մոմենտը հասել է, ապա կարելի յե անել՝ համաձայնութեան գալով մոպրական կազմակերպութեան հետ, վոր իր հերթին կիտալի յերկրի բոլոր հասարակական ու կուսակցական կազմակերպութիւնների հետ և բողոքի վորոշ կամպանիա կմղի, վորովհետեւ միայն այս գեղբում սննդադուլը կարող է հաջողութեամբ պատկնել:

VI ԱՐՏԱՍՍԱՆՄԱՆՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ ՆԵՐԻ ԱՆԴԱՄԿՅԱԿԱՆ ԿԱԶՄԸ.

Իսկ ի՞նչպիսի թիվ են կազմում ընդհանրապէս բանտարկավածները: Առ 1 հունվարի 1930 թ. բանտերում մենք տեսնում ենք 62.313 հոգի: Առ 1-ն հունվարի 1931 թ. տեսնում ենք 169.039 հոգի: Իսկ մե՞նք ինչ ենք հա-

կադրում բանտարկյալների այս հսկա բանակին: Մե՞ծ է արդե՞ք ամբողջ աշխարհի մոպրականների բանակը: 1928 թ. ամբողջ աշխարհում մենք ունեյինք 44 կազմակերպութիւն: Առ 1-ն հունվարի 1931 թիվ՝ արդեն 58 կազմակերպութիւն, և վերջին տարիներում նոր կազմակերպութիւններ են ստեղծվել հետևյալ յերկրներում—Կոստառիկա, Եկվադոր, Հայիթի, Հոնդուրաս, Պանամա, Պորտորիկա, Պերու և Ֆիլիպպիններ:

Տեսնում եք, վոր դրեթե բոլոր սեկցիաները վաղու թային յերկրներում են կազմակերպված: Այս հանգամանքը ցույց է տալիս, թե ինչ պահանջներ կարող են և պետք է առաջադրվեն մեզ մեր կազմակերման տեսակետից:

Այս բանին գուզընթաց, պետք է նշել, վոր մինչև յետ 1929 թիվին մենք տեսնում ենք 27 լեզալ և 25 անլեզալ սեկցիա, 1930 թիվին արդեն տեսնում ենք 20 լեզալ սեկցիա, այսինքն՝ տեղի յե ունենում պակասում, և 33 անլեզալ, այսինքն՝ ավելացում: Կա նաեւ 5 կիսալեզալ սեկցիա: Երջադարձը պարզ է. մի կողմից՝ ավելանում է բանտարկյալների թիվը, մահապատիժների ու սպանութիւնների թիվը, իսկ մյուս կողմից՝ բուրժուական քաղաքականութեան շրջադարձը՝ մոպրական կազմակերպութիւններն ստիկզալ դարձնելու ուղղութեամբ:

Քանի՞ մարդ է խմբավորված մեր սեկցիաների մեջ: Այստեղ անմխիթար թիվ է ստացվում: Մինչև յետ առ 1-ն հունվարի 1928 թ. մենք տեսնում ենք 8.900.000, առ 1-ն հունվարի 1931 թ. տեսնում ենք 8.305.454 մարդ: Յեթե մենք վերլուծելու լինենք, թե այս իջեցումն ո՞ւմ հաշվին է յեղել, ապա պատկերը վոչ

Թե մեզ հակառակ, այլ մեր ոգտին կոտացվի: Ինչո՞ւ: Բանն այն է, վոր առ 1-ն հունվարի մենք կոլեկտիվ կերպով մեզ միացող կազմակերպությունների ավելի մեծ թիվ ենք տեսնում, այն է՝ 3.216 կազմակերպություն, իսկ հիմա՝ ընդամեն 2.137, այսինքն՝ կոլեկտիվ կազմակերպություններն սկսում են մեղմից հեռանալ, և պատճառն այն է, վոր այն կազմակերպությունները, վորոնք այս կամ այն կերպ կապված են սոցիալ-դեմոկրատիայի հետ, սոցիալ-դեմոկրատական առաջնորդների ճնշման տակ սկսում են մեր շարքերից դուրս գալ: Ինքնօրմիստական արհմիություններին ու սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցությունների անդամներին II Խնտերնացիոնալն արգելել է ՄՈՊՐ-ի աշխատանքներին մասնակցել: Մինչդեռ առ 1 հունվարի 1928 թ. մենք տեսնում ենք 4.281.108 կոլեկտիվ անդամ, այժմ, առ 1-ն հունվարի 1931 թ., տեսնում ենք 1.597.634 հոգի: Կազմակերպությունից կոլեկտիվ անդամներ չառ են դուրս յեկել, վորոնց հետ նաև 900.000 հոգի անդլիական արհմիություններից, վորոնք ՄՈՊՐ-ի շարքերը թողել են լեյբորիստական կուսակցության ճրնշման տակ: Մենք իհաչիվ անհատական անդամներ յենք աճում: Մինչդեռ առ 1-ն հունվարի 1928 թ. մենք տեսնում ենք 441.929, հիմա տեսնում ենք 1.149.590 հոգի: Պատկերը պարզ է—կոլեկտիվ անդամության նվազում, իսկ անհատական անդամների աճում:

Ո՞վքեր են մեր շարքերում և ո՞ւմ հաշվին և ակտիւնենում մեր աճումը: Յես կերեմ՝ այն թվերը, վոր տվել եմ II համագումարին, և կհամեմատեմ այն թվերի հետ, վոր հիմա ունենք: Առաջ բանվորները 76 տոկ. էյին, իսկ հիմա 69 տոկոս են, գյուղացիները՝ 10 տոկ.

էյին, իսկ հիմա 21 տոկոս են, անկուսակցականները 58 տոկ. էյին, իսկ հիմա դարձել են 49 տոկոս, կուսակցականները 42 տոկոս էյին, իսկ հիմա դարձել են 51 տոկոս, աղամարդիկ 80 տոկ. էյին, իսկ հիմա դարձել են 74,5 տոկ., կանայք 20 տոկ. էյին, դարձել են 25,2 տոկոս, կոմյերիտականները 12 տոկ. էյին, դարձել են 45,9 տոկոս:

Արդ, մենք աճում ենք նախ՝ իհաչիվ գյուղացիների, յերկրորդ՝ իհաչիվ կուսակցակերպությունների, յերրորդ՝ իհաչիվ կոմյերիտիության և իհաչիվ կոնանց: Յեթե մենք վերցնենք բացարձակ թվերը, կր տեսնենք, վոր բանվորների թիվը վոչ թե նվազել, այլ ավելացել է, իսկ տոկոսային հարաբերությունա՞մբ, նվազել է: Յես վերցնում եմ միջին թվեր, վորովհետե յեթե մենք սկսենք վերլուծել ամեն մի յերկիր, ձեր հիշողությունը չափազանց կծանրաբեռնվի ու իմ ղեկուցումը կերկարի:

Ինչ խնդիրներ ենք մենք առաջադրում մեր կոլեկտիվ կազմակերպություններին, և այդ կոլեկտիվ կազմակերպություններն ի՞նչ ձեով կազմակերպություններ են:

Գուք հիշում եք ՄՈՊՐ-ի ծագման առաջին տարիները մեզ մոտ՝ Խորհրդային Միության մեջ, յերբ կոլեկտիվ կերպով ամբողջ ձեռնարկություններ, ամբողջ գործարաններ էյին մտնում և այլն, իսկ այնուհետեւ արդեն սկսում եր անհատական անդամների հավաքագրում: Հետո մենք յեկանք այն յեղրակացության, վոր մեզ համար՝ Խորհրդային Միության համար այսպէս վարկելը միտք չունի: Կարմիր գծից դուրս Գործկոմը շարունակում է հին գիծը վարել, գտնելով, վոր այս-

պիտով հնարավոր ե լինում ավելի շատ բանվորներ ու
գյուղացիներ ընդգրկել այն հաշվով, վոր կոչեկտիվ
անդամների մեջ հետզհետե անհատ անդամներ նվաճ-
վեն: Հենց այս դիժն ել մենք առաջարկում ենք. Գործ-
չոմի ուշադրությունը կենտրոնացված եր այն բանի
վրա, վոր թափանցի խոշոր ձեռնարկությունների մեջ.
վոր հենց արտադրության մեջ մշտական ամուր բջիջ-
ներ ունենա: Այս դիժը մենք առաջադրում եյինք նաև
այն պատճառով, վոր յերբ մենք թափանցում ենք
արտադրության մեջ, այս դեպքում ավելի դժվար ե
կազմակերպությունը հալածել, կազմակերպության
անդամներին ձերբակալել: Իրենվ սրինակ, յես կրերեմ
Իտալիան: Չնայած, վոր յերկար տարիներ Փաշխատա-
կան տևուրն այնտեղ գոյություն ունի, այնտեղ հիմա
ել մեծ, անհատ անդամներից բաղկացած կազմակեր-
պություն կա, վորն իր գոյությունը պահպանում ե այն
սկզբունքներով, ինչ սկզբունքներով ձեռնարկությունն
ե ապրում:

Վորովհետե մեր կազմակերպությունների ահապին
մեծամասնությունը հարվածի տակ ե, նրանց ել հայա-
ծում են այնպես, ինչպես ե արհմիություններին ու կո-
մունիստական կազմակերպություններին, ուստի ընա-
կան ե, վոր բոլոր կազմակերպություններն ել այնպես
պետք ե վերակառուցվեն, վոր մեր թշնամիներից ու
խոստիկանությունից վորոշ չափով ապահով լինեն:

Կարմիր գծից դուրս կազմակերպությունների յեր-
կու տիպ գոյություն ունի: Առաջին տիպին են պատ-
կանում մասսայական, խորհրդային Միության տիպի
կազմակերպությունները—չինական սեկցիան, վոր ԽՍՀ
Մ-ից հետո ամենախոշորն ե, Գերմանականը, Հյուսի-

սային Ամերիկայինը, Ֆրանսիականը ե Իտալականը:
Մյուս կազմակերպությունները կոմիտեական տիպի
կազմակերպություններ են: Ի՞նչ ե նշանակում այս:
Այս նշանակում ե, վոր ամբողջ յերկրում գոյություն
ունեն միայն կոմիտեներ, միացյալ կի-ններ, վորոնք,
աակայն, ըստ եյության, դեռևս բավարար քաղաքա-
կան աշխատանք չեն կատարում, այլ բացառապես պա-
րապում են քաղբանտարկյալներին ու սրանց ընտանիք-
ներին ողնություն ցույց տալով, իրավական ե այլ ող-
նություն ցույց տալով:

VII ՄԻՅՄԱՆ ՄԵԹՈԴԸ ՄՈՊՐ-Ի ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵ- ՐՈՒՄ

Աշխատանքի ամենալավ մեթոդներից մեկը մենք
համարում են սոցմրցման մեթոդը: Կազմակերպու-
թյունները մրցումն սկսել են առանց Գործկոմի ցու-
ցումների, ե միայն վերջնաբա ե Գործկոմը փոքրիչատե
կոնկրետ ցուցումներ տվել, աշխատանքի սխեման նշել,
ե մրցումն սկսել ե վարդանալ: Մենք այժմ մի շարք
կազմակերպություններ ենք տեսնում, վորոնք իրար
դեմ են մրցում, ինչպես, որինակ՝ փորթուղային Բեյ-
դիայի դեմ, Ֆրանսիայի ու Գերմանիայի հարեվան դա-
վառները՝ իրատ միջև, Շվեյցարիան՝ Գերմանիայի
դեմ ե այլն: Ֆրանսիան ձմերային վողջ կամպանիան
մղել ե առանձին դավառներ իրար դեմ մրցման հանե-
լու նշանաբանով: Մենք սրբեն տեսնում ենք Գերմա-
նիայի առանձին գավառների կողմից իր հետ մրցե-
լու կոնկրետ արդյունքները:

Գերմանիան 1930 ե 1931 թվին այնպես, ինչպես ե

Ֆրանսիան, մրցումը կատարում է աշխատանքի լայն-
զույն ձեւերով—անդամների հավաքագրում, գերակա-
նության տարածում, միջոցները դանձում կամ մի այլ
բան։ Այն կադմակերպությունը, վոր ամենալավ աշ-
խատանք է ցուցաբերում, պարզեփափում է խորհրդ-
դային Միությունը ներկայացուցիչ ուղարկելու հնա-
րավորությամբ։ Անցյալ տարի մենք տեսնում ենք այս-
պիսի մի պատգամավորություն գերմանական մի շարք
յերկրներից, և այդ պատգամավորությունը վերադառ-
նալով իր տեղը՝ լուրջ աշխատանք է կատարել, վորը և
զգալի չափով բարձրացրել է տեղերի աշխատանքը։
Մենք կարծում ենք, վոր մրցման այս մեթոդը պետք է
վարժացնել բոլոր յերկրներում, ուստի և մենք սովոր
թափով կիրառելու յենք այն։

VIII «ՊԱՏՐՈՆԱՏԻՆ» ՎՈՐՊԵՍ ՎՏԱՐԱՆԴԻՆԵՐԻ ՄԵԶ ԿՆՏԱՐՎՈՂ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՏԵՍԱԿ

Այդ ժամանակ սկսեց կիրառվել ոժանդակ աշխա-
տանքի մի տեսակն էլ, վորի նախաձեռնողները յեղան
իտալական վտարանդիները։ Բանն այն է, վոր մի շարք
յերկրներում—Ֆրանսիայում, Հյուսիսային Ամերիկա-
յում և Հարավային Ամերիկայի գրեթե բոլոր յերկր-
ներում—անտեսական վտարանդիներ կան, այսինքն՝
այնպիսի մարդիկ, վորոնք նյութական պատճառներից,
անտեսական պատճառներից զերված՝ պետք է թողնե-
լին իրենց յերկրը։ Ցարական Ռուսաստանի նախկին
«բնակազմի» (черта оседлости) ընկերներին քաջ հայտնի
է, թե հրեյաների ինչ հսկայական տոկոս հնարավորու-
թյուն չունենալով Ռուսաստանում աշխատելու՝ դադ-

թում եր Ամերիկա։ Յեւ այս որինակը բերում էմ այն
պատճառով, վորպեսզի գաղթի պատճառն ընկերներին
պարզ լինի։ Հունգարացիների, հարավ-սլովցիներ-
ի և այլ ազգերի պատկանողների այսպիսի մի դադթ
եւ տղեի ունի մի շարք յերկրներում։ Իտալացի ընկեր-
ները վորոշել են, վոր պետք է գտնել այնպիսի մի մե-
թոդ, վորը մասնաշարար ընդգրկի անտեսական վառ-
րանդիությունը վոր քաղաքականապես այնքան էլ պա-
րաստված չի, վորպեսզի հնարավոր լինի ուղղակի քաղա-
քական մոպրական պահանջներով մոտենալ նրան, սա-
կայն վորին պետք է շարժել մեր դործի համար։ Յեւ նը-
րանք կադմակերպել էլ այդպես կոչված՝ «պատրոնատի»,
վոր նշանակում է «չեֆություն»։ Բայց «պատրոնատի»
բառն էլ մեր բուսերեն «ամիչկա» (կամ հայերեն՝ «մեր-
ձեցում») բառի պես արմատացել է բոլոր արտասահ-
մանյան լեզուների մեջ։ «Պատրոնատի»-յի ելությունն
այն է, վոր վորոշ ազգության վորեւե մոպրական կամ
ընդհանրապես հեղափոխական աշխատանք կատարող
ընկեր, վոր այնպիսի յերկրում է գտնվում, վորտեղ
նույն ազգության պատկանող ու անտեսական վտարան-
դիություն չատ կա, գտնում է մի վորեւե առանձին դա-
վառից, որինակ՝ Լոճից փախածներին։

Այս ընկերներին միացնելով՝ նա սկսում է պատմեր
նրանց, թե ինչ սարսափելի վիճակում են ապրում Լոճի
բանտերում նստածները։ Վերջիվերջո պարզվում է,
վոր այս վտարանդիներն այնտեղ ծանոթներ ունեն։
Սրտերը բացվում են, վորոնց հետ ել՝ նաեւ քսակները։

*) Ծանոթ. թարգմ.

Հենց այս զգացմունքներն ամրապնդելու համար ել ընկերներին իրավունք ե տրվում հավաքած դրամները փոխադրել այն բանտարկյալներին անուշով, վորոնց տնտեսական վտարանդիները ճանաչում են: Վստահութունն ավելանում է. նրանք տեսնում են, վոր իրենց հավաքած դրամները հենց իրենք ել անմիջականորեն ուղարկում են բանտում նստողին:

Յերկրորդ աստիճանը. դրամը ըստանվում է յերկու մասի — մի մասը համապատասխան բանտն է զնում, իսկ մյուսը՝ ՄՈՊՐ-ի այն ազգային կազմակերպությունը, ինչ ազգություն վտարանդիներն են պատկանում: Այնուհետև տակուսը փոխվում է. մենք տեսնում ենք 25 և 75: Առաջին մասը տրվում է այն յերկրի ՄՈՊՐ-ին, վորտեղ վտարանդիներն ն ապրում, իսկ մյուս 75 տոկոսը բաշխվում է ազգային ՄՈՊՐ-ի ու «պատրոնատի»-յի միջև:

Այնուհետև տնտեսական վտարանդիների ընդհանուր մասսայից աստիճանաբար ՄՈՊՐ-ի անդամներ են հավաքագրվում, ու սկսվում է դրականության տարածում և այլն, մի խոսքով՝ լայն մասսաներին մոտենալու նոր միջոցներ են ստեղծվում:

IX ՄՈՊՐ-Ն ՈՒ ՄԵԺՐԱՖՊՈՄԸ

Մասսայական լայն կազմակերպությունների ասպարիզում մենք ստիպված յեղանք մեր ախջատանքների միջև խիստ սահմանադատում կատարել: «Միջազգային Բանվորական Ոգնության» ու մեր կազմակերպության պատկանող ընկերները յերբեմն չփոթում են այն հարցը, թե ի՞նչ տարբերություն կա «Միջազգային բանվորական

Ոգնության» և մեր կազմակերպության միջև: Իսկ տարբերությունն այն է, վոր մենք ոգնում ենք քաղաքականության ընկերներին, իսկ Մեթրապոմն ոգնում է տնտեսական գործադուլների ժամանակ, տնտեսական պայքարի ժամանակ: Գերմանական մեր ընկերները քիչ եր մնում սխալ գործեյին: Յերբ սկսվեց Ռուրի ու Մանըսֆելդի գործադուլային խռչուր շարժումը, նրանք սկսեցին այնպես աշխատել, ինչպես և Մեթրապոմը: Մենք նրանց ցուցումներ տվինք, վոր այդ սխալ է, վոր մեր մուղական կազմակերպությունը պետք է մասնակցի այն գործադուլային կոմիտեներին, վորոնք գործադուլներին ժամանակ են ստեղծվում, վորովհետև մենք գիտենք, վոր այդ գործադուլները զոհեր են տալու, բայց պետք է խիստ տարբերել դիտենալ, վոր մենք ոգնելու լինք զոհերին ու իրենց ընտանիքներին և վոչ թե իրենց՝ գործադուլավորներին: Այս գիծը մենք վարել ենք, վրում ենք և պետք է վարենք:

Կոմիտեներն Ն1 կոնգրեսի բանաձևվում մեղ մատնանշվեց, վոր գործունեություն չըջանը պետք է օահմանադատել, մասնավորապես նաև Մեթրապոմի հետ: Պետք է ասել, վոր յերբեմն խռաջարկում են ՄՈՊՐ-ն ու Մեթրապոմը միացնել: Այս նոմերը չի անցնի: Ի՞նչպես կարելի յե միացնել յերկու այնպիսի անմիաճալի մեծություն, ինչպես տնտեսական պայքարի ասպարիզում ոգնեն ու քաղաքական մարտիկներին ոգնեն: Յեթե մենք այս աշխատանքները միացնենք մի կազմակերպության մեջ, կատարյալ չիլա-փլավ կստացվի: Ղերցներ Մեթրապոմը, վոր ոգնություն եր ցույց տալիս այն ժամանակ, յերբ ձափոխւում յերկրտաշարժ եր յեղել, յերբ բանվորները մնացել եյին բացո-

թյա : Կարող ենք արդյոք մենք ել Մեծ քաղաքում ապրողների պես ոգնություն ցույց տալ : Յերբեք : Իսկ Մեծ քաղաքումը պարտավոր եր այդ ոգնությունը ցույց տալու : Իհարկե պարտավոր եր : Յերբ 1921 թ. մեղնում սով եր, «Միջազգային Բանվորական Ոգնությունն» առաջինն ոգնեց մեր յերեխաներին : Պարտավոր եր արդյոք ՄՈՊՐ-ն այդ անելու : Վո՛չ : Ի՛նչ խոսք, վոր գործունեյության շրջանները բոլորովին տարբեր են և դրանք միացնելու վոչ միայն կարելի չկա, այլև չղկաւ ե միացնել :

X ԳՅՈՒՂԱՅԻՈՒԹՅՈՒՆԸ, ԿԱՆԱՅԳ, ՅԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹՅՈՒՆԸ, ԱՇԳԱՅԻՆ ՓՈԳՐԱՄԱՍԻՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Այս ժամանակամիջոցում մենք լուրջ ուշադրություն ենք դարձրել գյուղացիության մեջ կատարվող աշխատանքի վրա, և ի՛նչ խոսք, վոր այս բանին դարկ է տվել Յեմբողական գյուղացիական կոնգրեսին մասնակցելը : Այժմ մենք ցուցումներ ենք տվել գյուղացիության մեջ կատարվող աշխատանքի մասին, և այստեղ ցլխավորապես ընդունվում ե քաղաքի կողմից գյուղում չեֆական աշխատանքներ կատարելու գիծ : Բաղադրվում ե գյուղում աղխատցիա անելու և շատ լավ արդյունքներ են ստացվում :

Մեր առաջ ծառացած էյին նաև կանանց շրջանում և յերիտասարդության շրջանում աշխատանքներն ու ժեղացնելու հարցերը : Կանանց նկատմամբ պետք ե նշել, թե ինչո՛ւ մենք առանձնապես կարեւոր ենք համարում այդ աշխատանքը կատարել, ասենք, անելգալ

սեկցիաներում : Վորովհետեւ կինը լավ կարող ե թափանցել բանտերը, հեշտ կարող ե վորեն դյուրություն տանալ, նրան քիչ են հետեում, նրա վրա ուշադրություն քիչ են դարձնում, վորովհետեւ գտնում են, վոր նա քաղաքականությամբ քիչ ե դրադվում : Այս բանը յուրատեսակ մի մանկվր ե, վոր մենք գործադրել ենք մեր անելգալ կազմակերպություններն ավելի լավ պահելու համար : Իհարկե՝ մենք, վորպես ընդհանուր գիծ, ընդունեցինք կանանց թիվը մեր կազմակերպությունների մեջ ընդհանրապես ավելանալու գիծը :

Վերջապես՝ յերիտասարդությունը : Յեթե մենք բավականաչափ ճիշտ վիճակագրություն կատարեյինք, թե ո՛վքեր են այդ 169 հազարից ավելի մարդիկ, վորոնք կապիտալիստական յերկրների բանտերում են, մենք կտեսնեյինք, վոր գլխավոր տոկոսը յերիտասարդներին ե ընկնում : Յերիտասարդությունն ավելի ակտիվ ե, յերիտասարդությունը զորքերի շարքերումն ե, իսկ զինվորներին, ինչպես զիտենք, հեղափոխական շարժման համար հալածում են :

Սակայն յերիտասարդության մեջ ինտերնացիոնալ իմաստով աշխատանք կատարելու գործը դեռ շատ թույլ ե, և, իսկապես, մենք այս աշխատանքը նոր ենք սկսում ծավալել : Պետք ե ասել, վոր Գործկոմի աշխատանքը վերջերս շատ եր գլավարացել : Միջազգային կոնֆերենցիայից հետո արտասահմանյան սեկցիաներն իրենց ներկայացուցիչներին շատ շուտ հետ կանչեցին ու վորխարինողներ չտվին : Այսպիսի վիճակում մենք սուիպված յեղանք աշխատանքի ավբողջ ծանրությունը զցել մեր ապարատի վրա, վոր կարելի յե ասել, դեռևս բա-

վականին թույլ է, և մենք ստիպված ենք շարունակ վարժեցնել և ուժեղացնել այն:

Յես կարծում եմ, վոր այս դաժիճում՝ յեղած մոպրական կազմակերպությունները չեն մոռացել այն յերկու հուլիսի զինվորներին, վորոնք զնդակահարության եյին դատապարտվել, և բողոքի խիստ կամպանիայից հետո միայն նրանց մահվան դատավճիռը փոխարինվեց տաժանակիր աշխատանքներով: Մեր հիշողության մեջ վերականգնում է նաև ընկ. Մարտին, վոր հենց զինվորների մեջ էր պայքար մղում, վոր իր ժամանակին ուժանդակում էր Սև ծովի վրա 1919 թ. ապստամբության դրոշ բարձրացնելուն, և վոր շարունակ սերտ կապ է պահպանում հեղափոխական այն զինվորների հետ, վորոնք փակված են մի շարք բանտերում: Ահավասիկ, ընկերներ, այն խնդիրը, վոր շատ սուր կերպով դրված է մեր առաջ: Մենք պետք է աշխատանքը բարձրացնենք, ցույց տանք զինվորներին. վորոնք շատ անգամ բռնի կերպով են զինվորական տարադ հագել, թե ի՞նչ բան է ՄՈՊՐ-ի կազմակերպությունը, և նրանք ի՞նչ աստիճան են շահագրգռված այս կազմակերպությանը միանալու համար:

Կարծիր գծից այն կողմը ՄՈՊՐ-ի պատանի Բարեկամների մանկական հատուկ կազմակերպություններ գոյություն չունեն:

Յեւ, վերջապես՝ վերջին հարցը, վորով մենք վերջերս զբաղվում էյինք, աղգային փոքրամասնությունների մեջ աշխատանք կատարելն է: Հատկապես մենք, վորպես ինտերնացիոնալիստներ, վորպես ինտերնացիոնալ դաստիարակությամբ զբաղվող կազմակերպու-

թյուն, ի՞նչ խոսք, վոր անհրաժեշտ ենք համարել բարձրացնել աղգային փոքրամասնությունների մեջ կատարվող աշխատանքը, վորովհետև մենք գիտենք, վոր չկա համարյա մի յերկիր, վորտեղ աղգային փոքրամասնություն չլինի, և վորտեղ չլինի այդ փոքրամասնության մեջ աշխատանք կատարելու անհրաժեշտություն, վորովհետև աղգային հարցը, բացի խորհրդային Միությունից, վոչ մի տեղ լուծված չի: Հենց խորհրդային Միության նվաճումների հիման վրա էլ մենք մեր յեղբայրական կազմակերպություններին ու մեր սեկցիաներին կարող ենք ցույց տալ, թե ի՞նչպես պետք է կատարել այդ աշխատանքը:

XI ՄԵՐ ԿԱՄՊԱՆԻԱՆԵՐԸ

Յես ձեզ մատնանշեցի այն, թե ի՞նչ ուղղությամբ է ի՞նչ կազմակերպչական հիմունքներով պետք է կուսցե՞ք մեր աշխատանքը, իսկ այնուհետեւ պետք է հարց հարուցել, թե ի՞նչպես, ի՞նչ կոնկրետ միջոցներով պետք է կատարել ինտերնացիոնալ դաստիարակությունը: Պետք է պարզ տեսնք, վոր կարծիր գծից դուրս մենք մեր աշխատանքները զխափորապես կատարել ենք համարյա միմիայն ագիտացիոն կամպանիաների միջոցով: Ի՞նչն որո էլ մենք մեր աշխատանքը կամպանիոն, հարվածային կարգով ենք կատարում: Կամպանիաները պետք է բաժանել ըստ իրենց բովանդակության: Կամպանիաները կարող են լինել որացուցային և պատահական՝ եպիզոտային: Որացուցային նկատմամբ յես կարող եմ ասել ըստ ամիսների, վոր նրանք այսպես են ընթանում. հունվարը յերեք «1»-երի ա-

միսն է—լենին, Լիբկնեխտ, Լյուքսեմբուրգ. հետո՝ մարտի 8-ն ու 18-ը, մայիսի 1-ը, սեպտեմբերի 1-ը Մակ-կոյի և Վանցետտիի մահապատժի որն է, մեր Հոկտեմբերյան հեղափոխության որն է և այլն, և Միջազգային Գաղափարական ուղի:

Այնուհետև՝ եպիգոտային—սլատահական կամպանիաները: Որինակ՝ մենք կամպանիա յենք մղել ընդ Պաշինին Լատվիայում ձերբակալելու և Լեհաստանին հանձնելու աղթիվ. այժմ Լուցի քաղաքի և Լեհաստանի այլ բանտերում տեղի ունեցող զաղանությունների պատճառով մենք նորից կամպանիա յենք սկսել: Մյուս կողմից՝ կամպանիաները պետք է բաժանենք միջազգային և ազգային կամպանիաների:

Մինչդեռ առ 1-ն հունվարի 1928 թ. ինտերնացիոնալ կամպանիա մղվել է 31, իսկ ազգային՝ 214, առ 1 հունվարի 1930 թ. մենք տեսնում ենք ինտերնացիոնալ՝ 70 և ազգային կամպանիա՝ 400: Ամեն մի ինտերնացիոնալ կամպանիայի անուն յես ձեռք մեկ-մեկ չեմ թվի, վորովհետև տեղի ունեցած ու տեղի ունեցող ամեն մի կամպանիայի մասին դուք իմանում եք ձեզ հասնող ինտերնացիոնալ զրականությունից:

Այս կամպանիաները, ըստ բովանդակության, յեղել են ամենաբազմազան կամպանիաները: Որինակ՝ ամերիկացի համար մենք յերկար կամպանիա յենք մղել, և ամերիկացի համար Գերմանիայում մղած կամպանիայի ուրդյունքները յերեկ տեսանք: Դուք տեսել եք ընդ Մարգիսին ու ընդ Հեկկեկերին, վորոնք յերկար տարիների բանտարկելության եյին դատապարտվել, և միայն Գերմանիայի «Կարմիր Ոգնություն»

յեղբայրական մեր կազմակերպությանն է հաջողվել ազատել նրանց:

Մեր առաջադրած յերկրորդ խնդիրը, բանտային ռեժիմի դեմ պայքար մղելն է: Այժմ այս պայքարն առանձնապես մեծ նշանակություն է ստանում այն պատճառով, վոր մինչդեռ անցյալ համադումարում յիւ ըստիպված եյի խոսել բուրժուական պետությունների աջն ծրագրերի մասին, վորոնք կազմվում եյին քաղաքական ռեժիմը վոչնչացնելու համար, Պիլսուդսկին հեղափոխականներից այժմ խլում է այն, ինչ վոր նույնիսկ ցարական ռեժիմն եր տալիս բանտում: Բանտային ռեժիմի դեմ մղած տասնյակ տարիների պայքարով հեղափոխականները դեռ ցարի ժամանակ այնպիսի դրություն են ձեռք բերել, վոր իրենց համար բանտային կոմունաներ են ստեղծել, վորոնք մինչև որս ել բանտերում գոյություն ունեն: Դուք կարո՞ղ եք յեւել բովակայել, թե բուրժուական ինչ աստիճանի յե գաղանացել, դուք կարո՞ղ եք յերեվակայել և այն, վոր այժմ ինչ վոր Լեհաստանում է կատարվում, աստիճանաբար կիրառվում է նաև մյուս կապիտալիստական յերկրներում: Մենք կամպանիա յենք մղում վորպեսպի քաղաքական ռեժիմ լինի, և վոր այդ քաղաքական ռեժիմը հնարավորություն տա կոմունաների գոյությանը: Մենք ինչ ու յենք այս բանն առանձնապես կարեւոր համարում: Վորովհետև կալանավորված բանվորներն ու գյուղացիները, մասամբ անդիտակիցները, կոմունա ընկնելով՝ կամաց-կամաց դատարարակվում են: Յես ձեզ որինակ կրեւմ այն, վոր Մոսկվայի «Կամենչիկի նա Տագանկե» բանտը ցարական հին փոստիկանություն

նը «սոցիալիստական համալսարան» եր անվանում : Մենք բանտում ենք ուղարկել : Նույն բանն էլ լեհական , իտալական և այլ բանտերում է կատարվում : Այնտեղ , վորտեղ կոմունա կա , մի շարք դեպքեր ենք տեսնում , վոր մինչդեռ բանվորներն ու գյուղացիները նույնիսկ տեխնիկայես անգրագետ վիճակում եյին բանտ ընկեում , այնտեղից դուրս եյին գալիս վորպես պատրաստի , գիտելիքների մեծ պաշար ունեցող հեղափոխականներ : Բանտային վարչությունն ալս հանդամանքները տեսնում և հասկանում է և աշխատում է մեկուսացնել բանտում նստածներին : Նրանց իրարից հեռացնում են կամ ըստ սոցիալական—Բեյրուտաներին առանձին , հրեյաներին առանձին են պահում , կամ բանվորներին գյուղացիներից են հեռացնում և այլն : Պարզ բան է , վոր այսպիսի մեկուսացման դեմ մենք պետք է պայքարենք , պետք է պայքարենք , վորպեսզի տան դռնե այն հին ուժիմը , վոր արդեն գոյություն ուներ , մինչև վոր հաջողվի բանտի դռները բոլորովին բաց տանել :

Բանտային ուժիմի մասին խոսելով՝ յեա , իհարկե , գլխավորապես բնութագրում եմ արեւմտա-յեւրոպական յերկրների ու ՀՍՍՄՆ-ի բանտային ուժիմը : Իող յեթե խոսելու լինենք մյուս յերկրների բանտային ուժիմի մասին , ինչպես , որինակ՝ Արեւելքը , ապա կարելի յե կանգ առնել այն փաստերի վրա , վորտեղ մասին յոնցինք Պրոֆիտներնի հանձնաժողովում : Հանդես յեկավ պարսկաստանցի մի ընկեր , վոր ժամանակին իր ուների վրա , իր կաշվի վրա յե փորձել Բուդվի բանտի ուժիմը , իսկ աթմ նա , վորպես պարսիկ , ստիպած է

Պարսկաստանում աշխատել : Նա ասում է . յեթե պարսկական բանտը համեմատելու լինենք ցարական ժամանակի բանտերի հետ , ապա ցարական բանտերը դրախտ կթվան : Այս խոսքերից կարող եք յերեւակայել , թե ինչ բանն պարսկական բանտը : Կարելի յե մատնանշել նաև չինական բանտը և այնտեղ տիրող բարբարոս ուժիմը : Մենք կարող ենք որինակ բերել , թե ինչ է կատարվում Հնդկաչինում , ինդոնեզիայում և այլուր : Պետք է ասեմ , վոր մեծ նվաճում կլինի , յեթե բոլոր պաշտօնային յերկրներում թեկուզ հենց յեւրոպական տիպի բանտեր ստեղծվեն : Մյուս կողմից՝ պետք է մատնանշել այնպիսի մի յերկիր , ինչպես , որինակ , Անգլիան է , վորտեղ քաղաքական առանձին ուժիմ գոյություն չունի , և քրեյականների պես բոլորն էլ հավասար թիմի տակ են , և յեթե դուք նույնիսկ մի փոքր , անուշաժամանակով , նույնիսկ յերկու ամսով ընկնում եք այնտեղ , դուք , իսկույն եւթ , ձեր այնտեղ մասն բուպելից հնարավորություն ունեք մարմնական պատիժների յենթարկելու , վորովհետեւ մարմնական պատիժը դեռ հիմա էլ կիրառվում է անգլիական բոլոր բանտերում :

Հետեւապես՝ մեր այն ընկերները , վորոնք բանտ են ընկնում , կարող են մարմնական պատիժների յենթարկվել , իսկ մարմնական պատիժն այնտեղ ամեն մի բանի համար տրվում է : Որինակ՝ յեթե մի բանտարկյալ չկարողանա իր բաժին հացն ուտել և հացն իր հարեւանին տա , այս արդեն մարմնական պատիժ պատճառ է : Յեթե այն դահլիճում , վորտեղ պետք է յուր մնալ , բառերի փոխանակություն են կատարում , մարմնական պատիժ է տրվում , յեթե բանտարկյալները միմյանց

հանդիպելով վոչինչ չտեսնել, բայց միմիայն գլուխ տան իրար, մարմնական պատիժ ե ուզում։ Յես ձեզ այս որինակը բերում եմ, վոր իմանաք, թե Անգլիայում, ըստ եյուլթյան, ինչ բարբարոս որենքներ կան։ Բնորոշ ե այն հանգամանքը, վոր այս որենքները կիրառվում են այն բոլոր յերկրներում, վորոնք Անգլիայի տիրապետության տակ են։ Որինակ՝ Պաղեստինի մեր ընկերները — արաբներն ու հրեայները — որենքի մի տառի հիման վրա մարմնական պատիժների եյին յենթարկվում, և գործկոմն ստիպված յեղավ կամպանիա սկսելու, վորպեսզի անգլիական պարլամենտում հարց հարուցվի, վոր այդ որենքը զաղութներում չկիրառվի, քաղաքական ռեժիմի մասին հարց բարձրացվի։

Վերջապես մենք ստիպված ենք կամպանիա մղել՝ ապաստանի իրավունք ձեռք բերելու համար։ Բոլորը ել գիտենք, վոր վոչ մի տեղ ել այդ ապաստանը չկա, բացի Խորհրդային Միությունից։ Բացի այդ, կամպանիաներ են տեղի ունենում այս կամ այն ժամանակակից անցքերի դեմ, նոր անդամներ հավաքագրելու, նոր միջոցներ գտնվելու և այլ կամպանիաներ են մղվում։

XII ԱՌԻՏԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՁԵՎԵՐՆ ՈՒ ՄԵԹՈԴՆԵՐԸ

Ինչ ձեզով են տեղի տնկում բոլոր այս կամպանիաները։ Կադմակերպվում են միտինգներ, տները չըրջադաշտվում անել և այլն։ Այս մի հետաքրքիր հանգամանք ե, վոր թերևս պետք ե կիրառել, յերբ Խորհրդ. Միության մեջ մենք առանձնապես մեծ աշխատանք կատարենք կանանց ասպարիզում, կին բանվորուհիների ու

տնտեսուհիները ասպարիզում։ Յերբ Գերմանիայում ես աշխատում, ՄՈՊՐ-ի անդամներն ստիպված են լինում այս աշխատանքը հետևյալ ծրագրով կատարել. այսինչ թաղամասը, այսքան տուն պետք ե չըլի ույսնչ ընկերը։ Նրան վորոշ քանակությամբ դրականություն են տալիս, և նա պետք ե տներում բնակարանից-բնակարան անցնի, ամեն մի բնակարան զանգահարի, վորձի ազդեցությամբ մղել՝ դրականություն տարածելու, դրամ հավաքելու և այլ իմաստով։ Ձի պատահել, վոր այս կամպանիաներն անցնեն առանց նոր անդամագրությունների, առանց նոր միջոցների գտնվման, առանց մեծ քանակությամբ դրականություն տարածելու։

Այսպեղիս ե ազդեցության բակում, վորոցում, տմբողջ խմբակներով։ Նրանք մտնում են բակերը, խմբից մեկը յերգում կամ բարձր ձայնով ներածական ճառ ե ասում։ Բնականաբար՝ յերբ ազդեցությամբ սկսվում ե, յուսամուտները կամ ողանցքները բացվում են, վորի հետևանքը լինում ե նոր անդամների հավաքագրումը։ Մի մեթոդ ես։ Խմբակը խոսում ե վոչ թե մեկ-մեկ, այլ՝ միասին, վորը ստիպությունն ուժեղացնում ե։ Խմբովին արտասանում են վորոշ շարադրություններ, ճառեր, ճիշտ այնպես ինչպես մենք երբ անում դեմոստրացիաների ժամանակ ամբիոնների մոտով անցնելիս։ Մյուս ձևն ել այն ե, վոր պարլամենտների զանազան քաղաքական կուսակցությունների մոտ պատգամավորներ են ուղարկվում, վորպեսզի նրանց ուղարկությունը հրավիրեն այս կամպանիայի վրա, ստիպեն նրանց պարլամենտի ամբիոնում հանդես գալ այդ հարցերի առթիվ։

Մեր հսկողութեամբ ու մեր ցուցումներով արտասահմանյան մեր սեկցիաները մասնակցել են ընտրութիւններին: Այստեղ պետք է մատնանշել մի սխալ, վոր թույլ է տվել մեր սեկցիաներից մեկը, սկզբից հռչակելով աշտպիսի մի չոր լողունդ — «Ձա՛յն տվեք կոմունիստական պատգամավորներին ցուցակին»: Մենք գտնում ենք, վոր այս գիծը սխալ է, վոր մենք մեր քաղաքականութեան մէջ աշտպես պետք է վարվենք: ՄԱՊՐ-ի անդամներին կոչ անել ձայն տալու ահա կազմակերպութեանը, վոր միանգամայն ու ամբողջութեամբ պահպանում է մոպրական մեր պահանջները: այն է՝ քաղաքնադատական կատարյալ ներումն, ապաստանի իրավունք, բանտային ռեժիմի փոփոխութիւնը և այլն: Այսպէս կոնկրետ խոսելով՝ մենք անշուշտ պետք է պատասխանեցինք թե միակ կուսակցութիւնը, վոր պաշտպանում է մոպրական մեր պահանջները, կոմունիստական կուսակցութիւնն է, ուստի և մենք պետք է ցույց տանք կոմունիստական կուսակցութեան ցուցակին: Մեր կազմակերպութիւններն անտրութիւններ են կատարել՝ Գերմանիայում թե կենտրոնական և թե կոմունալ պարլամենտների համար, Յիւնիստիտում և ՀՍՄՄ-ում:

Յեւ, վերջապես՝ համապատասխան հյուպատոսներին, ներկայացուցչութիւններին ու դեսպաններին մոտ պատգամավոր են ուղարկել, վորոնք պահանջում են կամ բանտարկյալին ազատել, կամ տվյալ հեղափոխականին հանձնել և այլն, և յերեւմտ այս բանը սահմանափակվում է վոչ թե միայն խոսակցութիւններով, այլև անմիջական դործունեյութեամբ: Այսպէս, որի-

նակ՝ Իտալական դեսպերից մեկի ժամանակ մեր Դերմանական կազմակերպութիւնը բանվորներից մի պատգամավորութիւն է ուղարկում Իտալական հյուպատոսի մոտ՝ ընդդէմ, և յերբ նա պատգամավորներին չի ընդունում, շենքի բոլոր լուսամուտները քարով ջարդում են: Մենք գտնում ենք, վոր աշտպիսի մեթոդները շատ ոգտավետ են, վորպէսզի մեր հակառակորդներին ցույց տանք, վոր նրանք գործ ունեն վոչ միայն մեր լեզուներին, վոչ միայն մեր խոսքերին, այլև բանվորների կոչուած (մաղուրտ) ձեռքերին հետ:

Ընկերներ, այն կամպանիաների կապակցութեամբ, վոր մենք մղել ու մղում ենք, յես կուպիյի ձեր ուշադրութիւնը մի ուրիշ կետի վրա դարձնել, վոր շարունակ խոչնդոտների յե հանդիպում թե մեզնում և թե արտասահմանում: Այդ ձմեռային կամպանիան է, վոր աեղի յե ունենում հին ծնդի շուրջը: Մեր չափազանց ձախ ընկերներից վոմանք հայտարարում են, վոր իրր թե հիմա ժամանակը չի մասնակցելու և այդ որերը բանտարկյալներին գիրք, նվերներ և այլ բաներ հանձնելու հնարավորութիւնից ոգտվելու, աեւելով, թե այդ որերին նրանց բան տալով՝ մենք կարծես թե մասնակցում ենք քրիստոնեական տոնակատարութեանը: Ընկերները մի բան են միայն մոռանում: Վերցրեք դարձյալ մեր որինակը: Յարի ժամանակ մենք ոգտվում եյինք և՛ դատիկից, և՛ ծննդից և՛ բոլոր հնարավորութիւններից, վորպէսզի մի լուր ուղարկենք բանտը: Մեզ համար կարեորը բուն նպատակն է, վոր բանտարկյալը մի կողմից՝ ֆիզիկական ու քաղաքական

պաշտպանութիւն ստանալ, իսկ մյուս կողմից՝ չի վար
հարցն այն և, թե զուք ի՞նչ հիմքերի վրա կղնեք այդ
կամպանիան: Յեա ձեզ կպատմեմ, թե Գերմանիայում
այդ ինչպես և կատարվում: Նոյեմբեր ամսից սկսած՝
մասամբ չըջացաւ թշուառներն և կատարվում, մասամբ
ևլ նամակներ և ուղարկվում այն բոլոր հիմնարկները,
վորոնք գոյութիւն ունեն տվյալ քաղաքում — քաղա-
քային փարչութիւն, բոլոր տեփոքարաններին և
այլն—խնդրելով նախարարել, ինչ կարող են: Յեւ
այդ մի առժամանակից հետո, որինակ՝ մի շարթից
հետո նույն այդ հասցեներով գանձողներ և ուղար-
կվում: Յեւ ի՞նչ և դուրս գալիս: Վորովհետեւ բոլորն
ևլ պատրաստվում են ծննդյան տոներին զիմարե-
լու, որաները բացվում և, ու նախարարները ապրիս են
և՛ յերեւոյան խաղալիքներ, և՛ հաղուտ, ամեն տե-
սակի միտերներ, վատելիք, և այլ բոլորը կրվում և
մոտրական կոմիտե: Ծննդյան նախարարիկին, վոր Գեր-
մանիայում առանձնապես և տոնվում, քաղաքի ամենա-
մեծ գահիճում ժողով և կաղմակերպվում, ուր հրա-
վիրվում են, նախ՝ բոլոր քաղաքնաարկայնների ընտա-
նիքները, յերկրորդ՝ բոլոր նախարարներն ու ՄՈՊՐ-ի
բոլոր անդամները: Տեղի յե սեննում հանդիսալոր ժո-
ղով, վորի ժամանակ քաղաքնաարկայնների ընտանիք-
ներին նվերներ են բաժանում: Սկզբում քաղաքական
հանդիսալոր մասն և տեղի ունենում, իսկ հետո՝ նը-
վերները բաժանումը: Քաղաքական մասի ընթացքում
աղիտացիս յե մղվում այն խաղերի համար, վորոնք
նախարարներ և հանդիսացել, և վորոնց ՄՈՊՐ-ն ալ
կերպ չեր կարող հանդիպել, և, իրեւ արդյունք, մենք
ունենում ենք նոր անգամների հոսանք զեպի մոտրա-

կան կաղմակերպութիւնը: Անկասկած՝ զործկումը մի-
անգամայն ու կատարելապես իրավացի յե, վոր հա-
տարարում և, թե «պետք չի ժամկեաների բժարկնդ-
րությամբ դրաղվել, կարեորը բովանդակութիւնն և,
վոր մենք զնում ենք նրանց մեջ:

Յեա կուղեյի մի ձեւի ևլ նշել, վորը մենք կարող
ենք կիրառել նաեւ խորհրդային Միութիւնից: Այս ձեւ
ևլ և կիրառված յեղել Գերմանիայի մեր յեղրալրական
կաղմակերպութիւն նախաձեռնությամբ: Այս կաղմա-
կերպութիւնը սահմանում և քաղաքնաարկայնների
ծննդյան որեր և այս որերի մասին մամուլի միջոցով
հայտնում և բոլոր կաղմակերպութիւններին: վորեւ
քաղաքնաարկայնի ծննդյան որն ամբողջ Գերմանիայից
սկսվում և մասնալրական շնորհալրական նամակներ
ու շնորհալրական այցեւոմներ ստացվել այդ քաղ-
աքնաարկայնների անունով: Դուք կարող ևք յերեւա-
կայել թե ի՞նչ պատկեր և ստացվում: Տեղական քա-
ղաքի փոստը միեւնույն մարդու անունով անթիւ նա-
մակներ ու այցեւոմներ և ստանում: Փոստի ծա-
ռայողը տեսնում և, վոր բոլորն ևլ միեւնույն անու-
նով են: Ի՞նչ բան և: Նա սկսում և այդ բացիկներ կար-
դալ ու տեսնում և, վոր նամակները բանտ են գնում՝
քաղաքնաարկայնի անունով և բոլորն ևլ ՄՈՊՐ-ի ան-
դամներից են: Նա ծանոթանում և ՄՈՊՐ-ի կաղմակեր-
պութիւնը: Դուք կարող ևք յերեւակայել, թե բանտի
զրառնեյակում ինչպես են բարեւոյանն այս աշարա-
կալնութիւնից դուրսները կորցնում և: Մաղրական
կաղմակերպութիւնն իր զործողութիւններով չողում

ե նրա բիւն, ստիպում է իր վրա ուշադրութեամբ դարձնել:

Այս մեթոդը լավ մեթոդ է: Դուք կարող եք յերևակայել, յեթե վորեւ ջղարանտարկյալի ծննդյան տունը որը, ասենք՝ Անդրիական կամ Հնդկական բանտը Խորհրդային Միութեանից սկսեն հազարավոր նամակներ թափվել: Չե՞վոր այս բանն ուշադրութեամբ կգրավի և փոստի աստիճանավորներին կստիպի մտածել, թե ի՞նչ է ՄՈԳՐ-ը:

XIII ՊՐՈՊԱԳԱՆԴԱՆԵՐԸ ՄԱՄՈՒԼԸ

Պետք է ասել, վոր ագիտացիոն ձեւերի ու մեթոդների տեսակետից մեր կազմակերպութեանները լավ նշվածումներ ունեն, բայց պրոպագանդիստական հիմնարկները, այդ բանն ասել: Պրոպագանդիստական ագիտությանը տեսակետից մենք գեո շատ և շատ թույլ ենք: Միակ կազմակերպութեանը, վոր այս տեսակետից հաստատուն կերպով վորքի յե կանգնել, Գերմանիան է:

Այժմ Գերմանիայի յետեւից Ծրանսիան է գնում: Մյուս բոլոր կազմակերպութեանները, ասանց բացառութեան մեր լավագույն կազմակերպութեանները՝ չինականն ու ամերիկականը՝ դեռևս չեն կարողանում պրոպագանդիստական աշխատանքը կանոնավոր հիմքերի վրա դնել:

Այնտեղ էլ պրոպագանդիստական աշխատանքն ստիպված ենք մեր մամուլով փոխարինել: Մամուլը բաժանվում է պարբերականի և վոչ պարբերականի: Պարբերականներից առ 1 հունվարի 1931 թ. արտասահմանյան յերկրներում հրապարակվում է 56 հանդես,

19 լեզվով, որինակ՝ Գերմաներեն, Իտալերեն, Սպաներեն, Ֆրանսերեն, Բուլղարերեն, Չինարեն, Դառերեն, Լեհերեն, Հունարեն, Լատիշերեն, Ռուսերեն, Ուկրայներեն, չեխերեն, անգլիերեն, յերբայերեն և արաբերեն լեզուներով: Հրատարակութեանների թիվը տարեցտարի աճում է: Այս տեսակետից կարելի յե ասել, վոր գործկոմն ու իր կազմակերպութեանները վորոշ նվաճումներ են արել:

Գործկոմն ունի իր պարբերական որդանը, գերմաներեն լեզվով հանդեսը, վոր կոչվում է «ՄՈԳՐ յեյտչըրիֆտ», վոր նշանակում է Մոպրի հանդես: Մի յեյտչըրիֆտ, վոր նպատակահարմար կլինի, վոր մեր տեղական կազմակերպութեանները տեղեւում հրատարակեն իրենց որդանները, վորպեսզի մենք կարողանանք դեկտիստիկ աշխ, և վոչ թե ամբողջ գործը մեր ձեռքում կենտրոնացնենք: Այնուհետև մենք հրատարակել ենք մի շարք բրոշյուրներ, վորոնք հեղափոխական շարժման են վերաբերում: Վերջին ժամանակներս մենք անցել ենք հեղափոխականների հիշողութեանների տպագրութեան գործին: Այսպես, որինակ՝ մենք հրատարակել ենք Հայկուդի հիշողութեանները, Պլատոնիցիու և Շապովալուի հիշողութեանները:

Կասեմ և աշխ, վոր գործկոմում մենք այժմ դրադված ենք բլոկնոտ հրատարակելու հարցով, աշխարհի բլոկնոտ, վորի մեջ բերված լինի ամեն մի սեկցիայի ու աշխատանքի ծագման պատմական տեսութեանը, և յինի ԽՍՀՄ-ի մեր բլոկնոտի տիպի բլոկնոտ:

Վոչ պարբերական հրատարակութեանների տեսա-

կետից յետ ի միջը ալոց, հուզելի մտանդակի հետ-
յալը: Մենք վորոշել ելինք, վոր մեզ՝ անհրաժեշտ է
հետևել ցարական ժամանակի որինակին և մի բրո-
շուր հրատարակել այն մասին, թե ինչպես պետք է
հարցաքննության ժամանակ մարդ իրեն պահի: Ճիշտ
է՝ մեր մի շարք սեկցիաներ արդեն ունեն այնպիսի
բրոշուր, վոր ցույց է տալիս, թե պրոլետարը պտտա-
րանի առաջ ինչպես պետք է պահի իրեն, բայց այն-
չի, ինչ վոր իր ժամանակին յեղել է մեր «ինչպես
պետք է հարցաքննության ժամանակ իրեն պահել»
բրոշուրը:

Այս բրոշուրում պարզ պետք ասվել, վոր ճշմարիտ
կամ հորինված պատմութեամբ ընկերը վոչ մի նպատա-
կի չի հասնի, իր դոյութեանը չի թեթևվոցնի, բայց
փոխարենը կարող են շատերին բանտ նետել: Այս բանն
առանձնապես այժմ է կարևոր, յերբ բանտարկյալների
աճումն ավելանում է: Չե՞ վոր բանտարկութեանն ի
արդյունքները տեղի յեն ունենում ամեն տեսակի դու-
րագույնից հետո, **գործադուրկներ** ցույցերից, զյու-
զացիական արսամբութեաններից հետո և այլն:
Այստեղ խոսքը մասսայական ձերբակալութեանների
մասին է, և պետք է ձգտել, վոր կլրատվի մեր հին
դիմը—վոչ մի ցուցմունք չտալ վոչ դատարանում, վոչ
էլ հարցաքննության ժամանակ:

IX ՔԱՂՎՏԱՐԱՆԴԻՆԵՐԻՆ ՅՈՒՅՑ ՏՐՎՈՂ

ՏԻՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Տպագիր խոսքով ոգնելով բանտարկյալներին մենք
չպետք է մոռանանք նաև իրավական-ոգնութեանը, բայց
դժբախտաբար ամեն անգամ չենք կարող բախարհար չա-

փով ցույց տալ այն, և մենք ստիպված ենք ընկերներին
ցուցումներ տալ, թե ինչպես պետք է պաշտպանվել:
Պարզ բնա՛հ, վոր յերբ բանտարկյալները միայնակ ելին
կամ նույնիսկ տասնյակ կամ հարյուրավոր հոգի, դա-
տարանում իրավական ոգնութեան ու պաշտպանութեան
կարելի յեր ցույց տալ, իսկ հիմա, յերբ որակոն հար-
յուրներով ու հաղարներով են բանտարկում, մենք այդ-
անել անկարող ենք: Խոսելով քաղաքանտարկյալներին
ցույց արվելիք ոգնութեան մասին՝ պետք է ուշադրու-
թյուն դարձնել հարցի քաղաքական կազմի վրա: Կադ-
մակերպութեաններից մի քանիսը չեն հասկանում, վոր
յերբ հեղափոխականը բանտ է ընկել, ուրեմն՝ մտադա-
կան կազմակերպութեան համար վոչ մի տարբերու-
թյուն չկա՝ կոմունիստ և նա, սոցիալ-դեմոկրատ, ա-
նարխիստ, աջ ու կոմիստ, թե ձախական: Յերբ նա
բուրժուական բանտ է ընկել, ուրեմն պարզ է, վոր
բուրժուական կարգերի դեմ պաշտպանվելու հարա-
գործութեան պետք է ունենա: Յես կհիշեցնեմ ընկեր-
ներին, թե ինչ դրութեան եր արևում ցարական բան-
տերում: Դուրսը սոցիալ-հեղափոխականների հետ
մենք ուղղակի կյանքի ու մահվան կռիվ ունեցինք, ա-
նարխիստների դեմ ամենապատաղի կերպով ելին կրու-
վում, իսկ յերբ բանտ ելինք ընկնում, բանտի վորչու-
թյան դեմ մեր ճակատը միանալան եր: Դժբախտա-
բար մեր կազմակերպութեաններից մի քանիսը այս
բանը չեն հասկանում, և մենք ստիպված ենք յեղել
ահապին պաշար մղել, մինչև վոր նրանք մեր սկզբ-
ունքները հասկանան, վորովհետև այն տարբերու-
թյան զեպքում, վոր դրվում է քաղաքանտարկյալնե-
րի նկատմամբ, վերջիվերջս դուրս եր դալիս այն,

վոր մեր հակառակորդները, ագամինիսարացիան ու մենչեիկներն ոգտադորժում էին այն, սլոմակացիա էին անում և դրանով բանտարկյալների շարքերը քայքայում:

Մյուս կողմից՝ գտնում ենք, վոր ողնություն պետք է հառցնել և՛ բանտարկյալներին, և՛ նրանց ընտանիքներին: Այստեղ մենք ստիպված յեղանք կռվել ամերիկական մեր կաղմակերպության դեմ, վոր չէր հասկանում, որինակ, թե բանտարկյալների ընտանիքներին ու քաղվտարանդիներին ընտանիքներին, ինչպես, որինակ, Դաստոնի բանտարկյալներին, անհրաժեշտ և ողնություն հառցնել: Նրանք գտնում էին, վոր այդ չղիտի անել, վոր ընտանիքներն այնպես էլ կապրեն:

ՄԱՆԿԱՏՆԵՐ

Ողնության ձևերից մեկն էլ, վոր կապ ունի ինտերնացիոնալ դաստիարակչական աշխատանքի հետ, մոպրական մանկատներն են, վորտեղ Գ-Տ չաբթով տեղավորում են ընկած ու բանտարկված հեղափոխականների յերեսյաներ:

Արտասահմանում մենք ներկայումս ունենք յերկու լավ աշխատող մանկատուն.—Նլհերոբուրգում, վոր ՄՈՊԴ-ի անունն է կրում, այժմ վոստիկանությունը վաղել է, վորովհետեւ Փինանսական կարիքի պատճառով կոմունիստական կուսակցության դպրոցը ժամանակավորապես այնտեղ էր տեղավորվել: Այս պատճառով թյուրինգենի ներքին գործոց մինիստրը, սոցիալիստապղբայնակն (Փաշիստ) Ֆրիկը տունը վաղել է այն պատճառաբանությամբ, վոր իբր թե այն այլևս մանկատուն չի, այլ կոմունիստական կաղմակերպություն է:

Ի՞նչ խոսք, վոր Գերմանիայի «կարմիր Ողնություն» յեղբայրական մեր կաղմակերպությունն այս բանի դեմ պետք է բողոքի և այս տան գոյության իրավունքը նորից ձեռք բերի: Լեհաստանում դադարել է գոյություն ունենալ լեհական անլեզալ մանկատունը, վորովհետեւ Պիլսուդսկու կառավարությունը վերջն ժացավ, վոր մեր մանկատունն ուրիշ կաղմակերպության անվան տակ էր իր գոյությունը պահպանում: Մի մանկատուն էլ Փորթուգալիայում գոյություն ունի: Մի տուն էլ Մեկսիկայում էր ծրագրված, բայց այնտեղ տեղի ունեցած քաղաքական հեղաշրջումները գործը խանգարեցին:

XIV ԲԱՂԲԱՆՏԱՐԿՅԱԼՆԵՐԻՆ ՏՈՒՅՑ ՏՐՎՈՂ ՈՐԵՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Վերջապես՝ քաղվտարանդիներին ցույց տրվող ողնությունը, ինքնակալին Միության մեջ մեր ցույց տեղված ողնությունը, իհարկե, անկարող է սպասարկել բոլոր քաղվտարանդիներին մեկ էլ վոր բոլոր քաղվտարանդիներին մենք իՍՀՄ չենք թողնում: Այն, վոր վերջին ժամանակներս մենք սկսել ենք վորոշ բացառություններ անել, չի փոխում II Միջազգային կոնֆերենցիայի վորոշումը: Քաղվտարանդիների նկատմամբ մեղ խիստ ղերեկտիվ է տրված ինքնակալին Միություն թողնել միայն նրանց, վորոնց կամ մահապատիժ է սպառնում, կամ շատ յերկար բանտարկելություն: Յեւ կամք այսպիսի մի հարցի առաջ ենք կանգնած ինչ պիտի անենք, յեթե քաղվտարանդուն սպառնում է կարճատև բանտարկություն, որինակ, յերկու տարի, և յեթե նա ընդհանրապես վոչ մի տեղ, վոչ մի յերկրում

այլևս չի կարող ապրել: Նրան աքսորել են հայրենիքից
կամ ինչն է աշխատելից փախել, նրան աքսորել են Ավս-
տրիայից, Գերմանիայից, Ֆրանսիայից, Բելգիայից,
Սկանդինավյան թերակղզու բոլոր յերկրներին և այլն:
Պարզ բան է, վոր մենք վորեւ փոփոխություն պետք է
մտցնելինք մեր քաղաքականության մեջ և թույլ տա-
լինք ազգային բանտարկյալներին ուղարկել աշտուղ
մեզ մոտ: Մենք ստիպված ելինք շատ մեծ պայքար մղել
արտասահմանյան մեր սեկցիաների դեմ: Յեւ այս բանի
վրա մեր բոլոր այն կազմակերպությունների ուղադրու-
թյունն էմ հրավիրում, վորոնք սահմանակից են այս
յերկրներին — Լատվիային ու Լեհաստանին, վորոնք ու-
խալ դիմ են վարել: Հենց վոր համարատասխան մարդը
գլխավորական տարիքի յե հասնում, դուրս է գալիս, վոր
նա պետք է փախչի աշտուղ՝ մեզ մոտ: Ընկերը չի հա-
կանում, ինչպես ժամանակին չեխական կազմակերպու-
թյունը չեր հասկանում, վոր ամեն մի կուսակցական-
կոմունիստի պարտականությունն է մտնել համապա-
տասխան բանակի շարքերը, վորպեսզի քայքայի այն, և
վոր թե խորհրդային Միություն փախչի:

Մյուս կողմից՝ հենց վոր մեկին յերեք տարի բան-
տարկություն և սպառնում, անդամաճառ ուղարկում
են խորհրդային Միություն: Այնուամենայնիվ մեզ հա-
ջողվել է այս ուղղությամբ բավականի մեծ աշխատանք
կատարել:

Հետո պետք է ասել, վոր արտասահմանյան մեր բոլոր
կազմակերպություններն էլ դեռ չեն կարողանում քաղ-
վարաբանողիներ մեջ աշխատանք կատարել: Միշտ և ա-
մենուրեք նրանց լեզալ չեն դարձնում, իսկույն անլեզալ
գրության մեջ են գնում և սկսում են մտածել, թե ինչ

կերպ անեն, վոր նրանց հնարավորություն տան շինծու-
խոտաթղթերի ոգնությամբ իրենց գոյությունը պահ-
պանելու: Այս դիմը, իհարկե, սխալ է: Գերմանական
սեկցիայի որինակից մենք գիտենք, թե վորոչ որինական
միջոցներով ինչ կարելի յե անել: Այնտեղ հասուկ
մարդ կա, վոր այս գործով և պարապում: Հենց վոր
քաղվարաբանողին Գերմանիա յե բնկնում, այդ ընկերը
վրաստիկանության առաջ նրան միանգամայն լեզալ է
դարձնում, նրա համար փոտաթուղթ է ստանում, վո-
րից հետո արդեն սկսում է նրա համար աշխատելու:
Հնարավորություն ձեռք բերել: Բայց պետք է ասել,
վոր հիմա, գործադրկության պատճառով, քաղվարա-
բանողները համարյա չեն կարող աշխատանք ձգել,
և այս պատճառով մենք ստիպված ենք վորոչ փոփո-
խություններ մտցնել և բնկերներին թույլ տալ աշտուղ
գալու:

XVII ՖԻՆԱՆՍՆԵՐ

Այժմ անցնում եմ մեր աշխատանքների հիմքերի
հիմքին, այն է՝ Ֆինանսներին: Այն միջոցների բնդհա-
նուր գումարը, վոր թե գործկոմն է ծախսել և թե ար-
տասահմանյան տեղական կազմակերպությունները,
17-056-580 ոտրլի յե: Այս գումարից 90,3 տոկոսը՝
ծախսված է անմիջական ոգնության վրա, 9,7 տոկոսը՝
ներկայացուցչությունների կազմակերպական-ազխա-
ցիոն ծախսերի ու քաղվարաբանողիների վրա: Տոկոսային
ինչ հարաբերություն է յեղել գործկոմի տվածի և արտա-
հանական կազմակերպությունների հավաքածի մի-
ջով: 1924 թ. նույնիսկ կար ժամանակ, յերբ քաղաքա-
տարկյալներին պահելու և նրանց ոգնելու համար
գործկոմը 66,2 տոկոս էր տալիս: Անցյալ 1930 թ. հա-

բարերութիւնը միանգամայն փոխվել է, Գործկոմը տվել է 33,1 տոկոս, իսկ տեղերից դանձվածները կադմուս էն 66,9 տոկոս, այսինքն՝ ծանրութեան կենսութունը դարձված է տեղերում կատարվող դանձումը: Գուցե դուք զարմանաք և ասեք, վոր Գործկոմի կողմից այս սխալ քաղաքականութիւնն է: Սակայն, ընկերներ, նախ՝ առաջադրված պահանջները նույնիսկ Գործկոմը, և նույնիսկ ԽՍՀՄ-ի սեկցիայի ոգնութեամբ չի կարող միանգամայն բավարարել: Իսկ մյուս կողմից՝ յերեմիականացեք, թե ի՞նչ դրութիւն կատեղծվի, յեթե պատերազմ կամ ինտերվենցիա բռնկվի: Չե՞վոր նրանք ընդհանրապես հնարավորութիւն չեն ունենա իրենց դրութիւնը պահպանելու, յեթե ժամանակին միջոցներ ձեռք չառնեն: Ուստի և մենք ընդունել ենք հենց նույն գիծը, վոր ՄՈՊՐ-ի ԿԿ-ն է ԽՍՀՄ-ում վարում, այն է՝ նախահաշիվային սկզբունք, վորպեսզի սեկցիաներն իրենք սպասարկեն իրենց և ծաղրահեղ զեպներում միայն մեղինից նշութական ոժանդակութիւն ստանան: Այժմ մենք միայն անկեղալ կադմակերպութիւններին ենք ոգնում: Իսկ բեզալ կադմակերպութիւնները սեփական միջոցներով պետք է ապրեն:

Վերջապես՝ մենք խնդիրն այնպես ենք դրել, վոր մեր սեկցիաները բոլոր բանտարկյալներին միանման ոգնութիւն ցույց տան, և վորպեսզի չկրկնվեն այն փաստերը, վորոնք Թրանսիայում յեն տեղի ունեցել, յերբ սովորական շարքայինին ՄՈՊՐ-ի կողմից ոգնութիւն է ցույց տրվել, իսկ բանտարկված վորեւէ կուսակցական ղեկի տեր կոմունիստին յերկար ժամանակ տրվել է այն ոռճիկը, վոր նա ստացած է յեղել ըստ իր պաշտոնի: Թրանսիայում այս բանի դեմ մասամբ

Մարտին կամպանիա սկսեց և հայտարարեց, վոր ինքն էլ պետք է ստանա նույնը, ինչվոր քաղաքատարկյալներն են ստանում, և վոր վորպես Կուսակցութեան ԿԿ անդամ: Այժմ մեր սեկցիան համաձայնել է այս բանին ու համապատասխան գիծ է վարում:

Մի քանի խոսք էլ վերատուգիչ հանձնաժողովի աշխատանքների մասին: Գործկոմի վերատուգիչ հանձնաժողովն ամբողջապես ընտրված է յեղել Խորհրդային Միութեան ընկերներէից, բայց և այնպես պետք է յին Միութեան ընկերներէից, բայց և այնպես պետք է ասել, վոր վերատուգիչ հանձնաժողովը չափից դուրս վատ է աշխատել, այնպես վոր, վերջերս, յերբ պետք յեղավ Գործկոմի հաշվեկշիւներէից մեկին աչքի անցկացնել, մենք չկարողացանք վերատուգիչ հանձնաժողով հրավիրել:

XVIII ՄՈՊՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻ ԹՇՆԱԳԻՆՆԵՐՆ ՈՒ ՎՆԱՍՍՏՈՒՆԵՐԸ

Անցնում եմ արտասահմանյան մեր սեկցիաների քաղաքական դրութեանը: Նախ՝ յես արդեն հիշատակել եմ, վոր մենք ստիպված ենք սոցիալ-դեմոկրատների դեմ պայքար մղելու: Նրանք մեզ չեն ճանաչում: Նրանք աշխատում են իրենց ինքնուրույն կադմակերպութիւններն ստեղծել: Ասպէս, որինակ՝ նրանք ունեն «Մատեռոտիի Փոնդ», վորի էյութիւնն է Խորհրդային Միութեան դեմ պայքար մղել, վորովհետեւ այս դային Միութեան դեմ պայքար մղել, վորովհետեւ այս Փոնդը ծառայում է «առանց դեմոկրատիայի» յերկրներում բանտարկյալներին ոգնութիւն ցույց տալու գործին: Առանց դեմոկրատիայի այդպիսի մի յերկիր նրանք համարում են Խորհրդային Միութիւնը: Նրանք դանձում են, վոր երբ թե իրենց մօտ դեմոկրատիա դրութիւն ունի (թեւեւ, ըստ էյութեան, այդ դեմո-

կրտսիան նրանց մոտ դոյություն չունի), իսկ մեղ-
նում զեմակրատիա չկա, և ահա նրանք ուզում են տղ-
նել մենչեփիկներին և Սուրհովային Միության ալլ
փնաստարներին: Մենք նրանց թույլ չենք տա արդ:

«Մատեոտաիի Փանդին» զուգընթաց, Նորվեգիա
յում կազմակերպված և այսպես կոչված՝ «Իրավական
Փանդ»: Անարխիստները մտածում էին «Սակկո և Վան-
ցետտիի» Փանդ ստեղծել, իսկ գերմանական «Կարմիր
Ոգնություն» ԿԿ. նախկին քարտուղար Շլեկերն իր ձեռ-
նածու հետևորդներ Բրանդելերի ու Տալբեյմերի հետ
մոտ ժամանակներս ըստ էության զուգացան այն կազ-
մակերպությունը, վոր Գերմանիայում ստեղծել էր
«Կարմիր Ոգնությունը»՝ իր վաղվից զեպքում իրեն
փոխարինելու համար: Նրանք այս կազմակերպությու-
նը վերանվանել են «Ոգնության Ինտերնացիոնալ Միու-
թյուն» և ստեղծել են վորպես Գերմանիայում ինքնու-
րույն կերպով գործող կազմակերպություն, չնայած
վոր նույն Շլեկերն ու նույն Շմիդտը մեզ հետ միասին
բոլոր կազմակերպությունների համար ստեղծել էին
տիպական կանոնադրություն, վորի հիման վրա ամեն
մի յերկրում կարող է ՄՈՊԲ-ի մի կազմակերպություն
միայն դոյություն ունենալ: Յեւ այդ մարդիկ այժմ
անամոթաբար թույլ են տալիս զեմել Գործկոմին և
խնդրել, վոր իրենց ընդունի գերմանական «Կարմիր
Ոգնություն» կազմի մեջ:

Սակայն մենք այժմ ստիպված ենք մեր հակառա-
կորդի հետ գործ ունենալ վող միայն հանձնիս առան-
ձին կազմակերպությունների: Նրանք վորձում էին
արտասահմանյան մեր կազմակերպություններն ուղ-
տադործել կուսակցական Փրակցիոն հաշիվներ մաքրե-

լու համար: Մենք նրանց մեր դուռն չենք ցույց տվինք
ու ասացինք, վոր մեր յերկուսի ջուրը մի սովով չի
զնա: Այսպիսի վաստեր մենք ունեցել ենք, նախ՝
Գերմանիայում և յերկրորդ՝ Ռումինիայում: Այսպի-
սի մի վաստ տեղի ունեցավ Բրազիլիայում, վորտեղ
արոցկիստներն ամբողջ յերկու տարի իշխում էին
մոսկրական մեր կազմակերպության մեջ, բայց հիմա
մենք նրանց դուրս ենք չարտել: Տրոցկիստների հետ
ստիպված էինք գործ ունենալ նաև Ամերիկական մեր
սեկցիայում, վոր այս պատճառով համարյա քայքայ-
ման դուռն էր հասել: Բարեբախտաբար՝ Ամերիկա-
կան կազմակերպությունն այս բանը ժամանակին նը-
կատում է, և մեր յեղբայրական կազմակերպությունը,
չնայած բոլոր թշնամիների վորոգայթներին, այժմ ա-
ճում ու ծաղկում է:

XVX ԻՆՉ ԵՆՔ ՊԱՀԱՆՁՈՒՄ ՄԵՆՔ ԽՍՀՄ ՄՈՊԲ-ԻՅ

Ներքին կառուցվածքի այս հարցերը ներկայումս,
սոցառնացող ինտերվենցիայի ու պատերազմի հետե-
վանքով մեր կազմակերպությունների համար առանձ-
նապես լուրջ հարցերն են: Այս հարցերի վրա յենք
կենտրոնացրել արտասահմանյան մեր բոլոր կազմա-
կերպությունների ու չադրությունը, բայց պետք է այս
հարցի վրա մենք եւ մտածենք այստեղ, և վերջում յես
ուզում եմ կանգ առնել այն պահանջների վրա, վոր
մենք առաջադրում ենք մեր զեկավար, լափազույն
կազմակերպությունը—ՄՈՊԲ-ի սեկցիային:

Նախ՝ մեր առջև ծառացած է մրցման միջոցով մեր
բոլոր յեղբայրական կազմակերպությունների վրա աղ-
ղելու խնդիրը, բայց մրցումը վորոշ ժամկետներում
պետք է կատարվի, այլապես՝ այն կազմակերպու-

թյունները, վորոնք մինչեւ որս մրցել են— սովորաբար ժամկետները չեն պահել, տեմպերը դանդաղեցրել են, չափազանց տաշ են տեղից շարժվել: Յես կմասնանշեմ առաջին փորձը, վոր տեղի յե ունեցել Գեղամախայի ու Մոսկվայի միջև: Չե՞ վոր մրցման առաջարկությունը Բեռլինի կողմից արված է յեղել 1929 թ. նոյեմբեր ամսին, իսկ Մոսկվայի մեր կազմակերպությունը 1930 թ. հունվարի վերջին է միայն ժամանակ դառել պատասխանելու: Այս յեղավ դո՞ր՞ծ: Չի կարելի ախպես անել: Չե՞ վոր ախպիսով մրցողների յեռանդը փախում է:

Հետո՞ մրցման բովանդակության ձևը պետք է վիճել: Բերեմ մի քանի որինակ: Վերցնենք հենց մեր դպրոցականներին. ի՞նչ պետք է լինի մրցումը նրանց մոտ: Մի կողմից՝ ՄՈՊՐ-ի մեր պատանի բարեկամները պետք է ցույց տան, թե ի՞նչ պայմաններում է իրենց մոտ տեղի ունենում Միության ուսուցումը, ի՞նչպես են կազմված աշխատանքի պրոցեսների հետ, թե ի՞նչպեսի կրոնական վորեւ պարտականություն մեզ մոտ դոյություն չունի ու չի կարող ունենալ, իսկ մյուս կողմից՝ պետք է հարցում անենք համապատասխան դպրոցներին, թե ուսուցումն իրենց մոտ ի՞նչպես է տեղի ունենում, ի՞նչ պայմաններում, և արտասահմանի պիոներներն ի՞նչ հանգամանքներում պետք է աշխատեն:

Բերեմ մի ուրիշ որինակ: Որինակ՝ վերցնենք մեր երեկոթորո՞թարանը: Այն պետք է ցույց տա, թե անթոդհատի, 7-ժամյա աշխատանքի որվա անցնելուց հետո ի՞նչպես է վերակառուցվել հենց իր՝ գործարանի աշխատանքը և թե այս պատճառով ի՞նչպես պետք է վերակառուցվի մոպրական աշխատանքը: Երեկոթորո-

գործարանը պետք է հարցում անի համապատասխան գործարանին, ասենք՝ Բեռլինի ԳեՄ-ը, կամ Գերմանիայի, կամ Ֆրանսիայի երեկոթարան մի այլ գործարանի, թե իրենց մոտ աշխատանքն ի՞նչպես է կատարվում և այլն, և գրանով նրա հետ սկսի գրագրությունը—մրցումը:

Յերբորդ որինակը: Վերկայումի պատի մեր կուտնտեսականը պետք է պատմի, թե առաջ, յերբ իրենք մենտոնտեսներ եյին, ի՞նչպես եյին վարում իրենց տոնեսությունը, այժմ իրենց մոտ ի՞նչ փոփոխություններ են կատարվել, ի՞նչպես է փոխվել իրենց հողերանությունն այն որից, յերբ սկսել են կոլեկտիվ ձևով աշխատել և այս մասին հարցում անել մյուս յերկրների գյուղացիներին, վորոնց հետ նա—մեր կուտնտեսականը պետք է մրցի:

Վերջապես՝ չորրորդ որինակը.— կարմիր բանակայինները: Նրանք պետք է պատմեն, թե իրնք ի՞նչ պայմաններում են աշխատում, սովորում և պատրաստվում կռվելու, և հարց դնել այն մասին, թե արտասահմանյան բանակի զինվորների մեջ ի՞նչպես է կատարվում այն:

Հենց այս ել կլինի մրցման մեթոդը, վոր պետք է կիրառի ԽՍՀՄ-ի սեկցիան: Հետո՞ մեր առջև ծառացած է այն գործի ընդարձակման խնդիրը, վոր արդեն սկսել է ՄՈՊՐ-ի ԽՍՀՄ-ի ԿԿ, այն է՝ մանկատների կազմակերպումը: Մենք այժմ միայն մի մանկատուն ունենք Մոսկվային մոտիկ, Լոպատնյա կայարանի մոտ: Մեր սեկցիայի կազմակերպություններն ել պետք է տեղերում—իրենց մոտ այլ աշխատանքը բարձրացնեն: Մեր կազմակերպության առաջ պետք է ծառանա նաև

մի այլ ինչիւր—կազմակերպել սանատորիաներ, փութեղ հնարավոր լինի ավելի շատ ընկերներ տեղափոխել, քան մինչև որս, փութեղի բանտից դուրս դադուն պես նրանք կաղզուրվեն և ուժ հափաքեն հեղափոխական նոր պայքարի համար:

Մենք պետք է կազմակերպենք հեղափոխական հաշմանդամների Տուն: Չպետք է մենք ողտոփենք միայն Իլլիչի անվան հեղափոխական վետերանների տնից: Հարկավոր է, վոր ՄՈՊՐ-ին կից հեղափոխական հաշմանդամները սեփական տուն լինի:

Վերջապես՝ մենք պետք է ընդարձակենք մեր մոտորական պատգամավորների ալյեյուլթյունները, վորովհետեւ ամեն մի ալյալիտի ալյեյուլթյուն արտասահմանյան մեր սեկցիաների աշխատանքներին ահագին թափ ու յեռանդ է հաղորդում:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0957065

291-1931
ԿԻՆԸ 15 ԿՈՊ. (1¹/₂ ժ.)

I
2829

Е. СТАСОВА

МОПРОВСКИЕ ЗНАМЕНА ЗАГРАНИЦЕЙ

Госиздат ССР Армении
Эривань, 1931